

Johann Sebastian Bach.

var föddur í Eisenach, 21. mars 1685 og dó í Leipzig 28. júlí 1750. — Hann var af gammalli sönggætt í Thüringen og mátti helga öð hans í sex tíðum í Kart. löggjum, en allir höfðu verið söng-íðkendur. Meðan Sebastian Bach var uppi, voru þó slíkir söng-íðendur uppi samtímis honum, en báru ættarnafnið Bach og á hverjum ári komu þessir öðmenn saman og héldu hátíð miltla, til minningar um tísa víðföngu öð sína.

Sebastian Bach átti marga sönnu, sem víðu fregja sönglagasúndis, þar í meðal Philip Emmanuel Bach, sem tálmu er að hafa hennig sína mest föður sínum í stöfengleiki sönglistarinnar; en þó er Jóni hann Sebastian almennt tálmu mestur allra ættmanna sína, vegna tínu miklu yfirburða hann fram yfir flestra aðra samtíðarmanna sína á sviði sönglistarinnar, sem nú í síðustu öld og enn í dag hefur hlötuð þá heimsfregð, að fátt þes víð jafnaðs, þó etli vor þeir víður-landir sínu steyldi, meðan Sebastian Bach lifði. Þjór hans voru oft en víð nýg, en þrátt fyrir það er alvíg óstíljant og þ, hversu miklu hann félti afkast af: Hafi- leitvar hans hafa verið svo miltla, að naumast munu finna st dóni til slíks, vinnan var stöng og hövð, en þotid líka óbilandi, mestan hluta afinnar.

Johann Sebastian missti lífaldna sína fregjar í barns-aldri og flúttist þá á heimili elst. bróður síns, Johann Christoph í Ohrdruff, sem var milt sönglistar- mánur, en handur nýg og stírfinn í lund. Hann áleit, að etli góti komid til máto, að þessi yngri bróðir hann etli sta mátti taka óðrum börnum fram í norinu og sígt neinu því, en að sönglistinni dauts, enda hefur hann etli haft hugn ynd um, hve féttus miltla gáfur þessi bróðir hann hafði til brunnis að vera. Joh. Christoph átti bótó sína, sem hann hafði stírfad miltid í af þórs súndum annara helzfu fónsmill- inga þeirra tína. Þótlin var honum sá helzidónur, sem enginn mátti snerta víð. Má langati Sebastian lítla nýg til þess að kynna st þessari bótó og því sínu bróðir hann hafði safnad saman og sár bad hann oft og ídulaga að lofa sér að sjá bótana stó lána st sér hann, en víð það var etli komandi: Bróðir hann þóer miltati honum

hvað eftir annað mun að láta hann svo ríkið sem sjá bókina, hvað þá
 að lána honum hana og læsi hana inni í skáps sínum. Sebastian litli
 fór þá til sinna náða og komst í skápsinum, náði bókinni, fór með hana upp í
 heubergi sitt upp í lofti í húsinu og fór nú til óspiltra málanna í af-
 ríki hana. Við það verk sat hann öllum stundum, hvar nos sem hann sá sér
 því á því, notur sem daga og notaði þá Singsljósid, er hann óttadist að bróðir
 sínn sæi ljós í glugga hjá honum, en þegar drengurinn var norðri leinu að
 afrita bókinu, komst bróðir hans að því hvað hann hafði fyrir sáfari þess af
 bókinu af honum og allt það sem hann hafði skrifað, og reyf það í smáttellur
 fyrir augnum á honum og fleggi því í eldum.

Þjóf eldra bróðursins, Joh. Christoph, vudu e er vidari eftir því sem tímar lídu.
 Þó hjónaband hans vari barnlaus þessi framman af, fór nú að kladda á hann ómegð
 niðil og barnafjöldi. Sebastian litli sá að sér mundi nú vera of-aurið og sagði
 því stílið við heimili bróðurs síns. Hann var því etli nanna í 5 ára er hann fór í eigin
 spítun að reyna að hafa af nafn fyrir sér sjálfur. Vegans tíð var etli niðil, fyrir
 mynna og óreputan megling að ganga úð í lífið með; það var undur fögur söng-
 ródd og afar niðil leitni í fjólinu og orgel. Lífið sína lagði hann til Rineboyer.
 Þar kom hann sér fyrir sem laðlingi og meðhjálpara í Michaelis-stótanum. En
 nú kom það niðilki fyrir hann að hann komst í niðil og niðil söngródd sína.
 Hann stundadi nú nán sitt af kappi, bæði sem fjólinu og orgelspilari og lét á
 þessi hljóðföri gegn ókappis föti og húsnæði og einu dat nu mánuðinu í
 vasapeninga. Með ábitandi idni og ástundum tókst honum þannig að full-
 komna sig í list sínu, að hann fóru að velta honum eftir tekt, enda notadi
 hann nú notuna til námsins, þegar daga um hrekkst etli til. Hann ferdast
 ist til gíma bója og borga, stundum margur doflidur og oftast förgangandi,
 til þess að sjá eitthvað niðil, hegra það og losa. Einu sinni heimsótti hann
 orgelunillinginn niðil Reinken í Hamborg, organista við Katharine Kirki

og áttu sinni hino frögu fróntaru hljóntlistarvætt í Belle. Þannig hélt þessu fram um þeirri ári. Steid og vauð hann með þessu áttu sjálfþráningu í líti sínu, enda hefði hann aldrei gengid í neinu stötu y eynu fátan þessu kraft. Þóttu þessu svo að því, að hann fór að svipa þessu eftir fátari stöðu og réðist ni sem fjóltúspítari til Weimar, þóttu þessu, sem nafni þessu. Gothe's og Redf's undir síðar vand vif.

Í Weimar skapaði Sebastian Bach fyrstu orgel-tónsmíð sína og mörg önnur af sama lagi. Þessi miltu ^{tónverk} ~~stápmannaverk~~ (Preludinar, Figurar og Fugurilín) ^{voru} ~~voru~~ í sjálfu sér ~~þessu~~ náð, út af fyrri eigi, til þess að halda nafni þessu uppi, og leymanlegu og ódauðlegu.

Eftir níu ári dvalar ~~í~~ Weimar réðist Bach sem orgunisti til Arnstadt, og þaðan fór hann til Mühlhausen. Þann þann þessu voru aðeins 85 gyfllini um árið. Þó hann var svoona lög og eigninnar vitanlegu eynu, gjafist hann fyrri þessu sinni um þessu mundir. Þessu hét Maria Barbara og vauð hino modur þessu barna Bachs ~~þessu~~, sem meit oð fór af síðar meit. Að ári lidum fluttist Bach aftur til Weimar og vauð hino orgunisti og hino sönglitar madur hja ~~þessu~~ Wilhelm Ernst hertogu. Á þessu tímabili tótti Bach um nið og vif tónsmíðar þessu hann vauð að ^{þessu} ~~þessu~~ hann var í Weimar. Fugurilín, Figurar, breytinganna og miltu ^{þessu} ~~þessu~~ í sálmalögnum, svo og hátíðasöngnum og ein söngnum o.s.frv. svo, að þetta allt má telja að heyrni til þessu tímabili í efi hino miltu meistara, sem eynu á sínu lítu í þessu vif. Vid þessu sönglitar hino Ernst hertogu lagdi því Bach undir stöðuna undir hino miltu frögd sem af hannu fór og fer um í dag, sem orgelleitara og óvifjafna-logs smillingu á þessu vif.

Alþann er vifurinn sá og Hoppmann sem stofuad var til í Dresden, milli Bach's og hino frögu, franska orgel smillingu Louis Marchant. Alþann, sem vifurinn gátu völdid, innan hinarinnar og utan, meit hino smillingu og aðab hofurinn's

lyður borgarinnar var mettur, einn ráðherra Bachs tóddi að lina trúnaði og
 kjörfurstinn sjálfur var viðstaddur. Bach setti í réttum tíma og hafði verið
 svo til stíllid, að hann og Marchant skyldu leggja hvor áður verkfæri í
 hendur þar á stöðum og leysa það hvor um sig ^{af handi} en alls undirbúnings
 va athugasemjafirir fram. Bach hafði fyrir fótólur annars. Stórad í Mar-
 chant að regna sig í þessu máti, en Marchant stóð stáki, en loddistur tók
 úr börnunni án þess að Svédja kóng og frú. Filtóti hans var álitid óverjandi og
 þess þess ótrúadur vott, að hann hefði elski freyst sér til að motta Bach sta
 eiga neith við hann í þessari háms. Að heyrendurinn, sem stóðu að versu vottar
 og dómurinn milli þeirra, luku allir upp sama munni um það, að með þessu
 hefði þyggð sönglist tóddi sigur úr löytnu máti frastri sönglist og
 únstendurinn að með þessu hefði Bach sýnt að hann væri mestur orgel-
 spilarinn heimans og stíj úr frögð hans fjóllumun horra, innan þyggð-
 lands sem utan.

Latso fór Bach til Rípszig og varð söngstjóri við Thomasstólanu þar, sem
 er afargömul stofnun, í fyrstu stofnun af munnun, en sem þá var að vinu
 sönglistar- og fadís-stóli fyrir þetta, en mátmalenda trúar voru og sungu
 þeir við allar aðal-kirkjur borgarinnar - tíð vöfoga Thomasar-kór -

Rípszig varð ein síðasti áfangastadur Bachs og ádi hann þar í 27 ár í óslitinni
 má síðustu afi ári sína. Sem söngstjóri, með 55 sungu sveina í söngflotaki,
 varð Bach að annast allar sönginu í fjórum eða fimm kirkjum borgarinnar
 og halda uppi söng-idnunum stórtu söngveitarinnar við hástólanu. Að
 þessum árum samdi Bach tíma vöfoga, margþóddurinn víðsöng, með bíblíu-
 textum í latínu, sem einn þann dag í dag eru sungin í kirkjum laugardegi
 kl. 2 síðdegis í Thomas-kirkjunni í Rípszig. En sagt, að Bach hafi verið ráðinn
 til kirkjunnar með því stílyfði, að hann skyldi senja einu af þessum söng-
 um fyrir hvern helgi dag (laugardeg) ársins og að hver þeirra sé um 50 blát-

síðun í afar stóru brofi. Enn fæmur að til séu nál. 300 sléku víxl-
 söngvar (Motlthar) eftir hann. Hvílltu feittu vinnu! Hitt er þó engu
 minna nu vert, að þessi sönglagasúnd, tekur öllu öðru fram á fjórs svíði,
 sem ein þeltrist í heiminum, svo, að engum nammi kemur til hugar
 að gjöra líkingar eftir því eða breyta í neinu. Þegar máður huga at nu
 þessa stæfsemi Þaetas, virðist nammi hús ⁵⁰⁰ vera ⁵⁰⁰ óvenjulega stór-
 fangleg, að ekkri sé hugsanlegt annað en að þorrum hafi verið jafu-sýnk-
 um að serju og stærja lojnu, eins og elringasta málaförflumummi af
 hvepa Hvíttum fyrri notkum Krónum eða þau af þinu presti að serju brennastílf.

Það er kofalega hagsandi, að hann hafi haft línu til að breyta einum staf, þess
 eða þommu, jafuvel þó hann hafi verið trúadur virkur mjög og unnið ofal jafu
 natu sem daga.

Til þess að gefa ofur litla hugmynd um annrithi Þach² meðan hann
 var í Reykjavíki ^(sem getu þess að hann var) ~~það~~ hann ~~þauk~~ margt annars að annast söngjum í 4-5
 kvikjum eins og áður er að vikið, en til þójum guds þjónustummi í hann
 tíð var mikið og marg brotin. Að venu sumu dag fyrir fram fjórum guds-
 þjónustum: Kl. 5 1/2 að morgni var söngur öflu-messa (Metle) í
 Mikulásarkirkjunni. Kl. 7 var svo messað í báðum aðal kirkjunum,
 Sankti Thomasar - og Mikulásar - kirkju og var það á dagis messan, sem
 stóð ofal fyrir kl. 11 og á eftir henni byrjadi svo hádagis messan kl. 11 3/4
 Kl. 1 1/4 byrjadi lokis böna messan. Þáðar hinar síðast nefndur
 voru með sam söngs- eða hljómlíka-Clc.

Á dagis messan byrjadi með orgel spil (Preludium) og á eftir því
 hín svonafuda Motette, sem er víxl-söngur milli prests og safuðar eða
 höttara sagt söngflokkum, og var textinn í samræmi við gudsþjall dags-
 þins, lengi vel söngur á latínu. Á eftir motlthummi voru söngur
 Introitus og Kyrie. Presturinn las Tadin vos frá altarium og djáþurum

Söng Glorie in excelsis og söfundurinn hóf svo sönginn með sálminum:
 „Herra, gud í himnaríki.“ Ad þeim sálm sungennum tókast presturinn: „Þrotkin
 sé með þú“, en söfundurinn svaradi: „Og með þínum audi.“ Síðan tókast prestur-
 inn forbovina (Kolletten). Ad þrotkinnum sungennum er söfundurinn, sungur
 fjórir draugir ír Thomaner-Kórinn þenasönginn (Ritarien). Söfundurinn söng
 síðan sálm og gudþjallid ásamt tríarjötungummi var lesid. Ad þessu loknum
 hófst orgel-spilid með preludium, sem var byrjunin ad adal-söngnum er
 hátíðaljóðin (Kantate), sem áttu við gudþjall dagsins og þess vegna sín
 hver fyrir hverri sunnudag ársins. Þar á eftir söng söfundurinn sálminn:
 „Vér trúum allir á einu gud“ og ad því loknum kom lota róa prestsins, sem
 sjaldan stóð yfir stæmur en heitau skilbrutina og ad honum endaði
 söng söfundurinn sálminn: „Á þej þerú Krist og Kalla“ er annan sálm með
 líku efni. Síðan hluti gudþjónustunnar var svo til áriðingur lottur upp
 með hátíðaljóðum (Kantate) á gý og altarisgöngu og vora hátíðaljóðin í
 hverri lagi, var oft ad einu síðan hluti þessa sungin.

Audi þessara niðlu gudþjónustu gjörta í sunnudögnum, vora svo mó-
 tættum í laugardögnum kl. 2, eins og áður er sagt, en þó vora ad
 mestu leyfi samfeldur við söngur milli prests og söngfólksins
 og svo fléttad inn í með orgelspili, þona-upplestri og tóni frá altari.
 Tungangurinn ad Mótættunum var 10 þennigar ni á síðan árum (fjór-
 stöðid) og ad þeim loknum mátti presturinn til safnadarins í þessa leit:

„Þeir, sem eltri vilja vera við staddir þad sem hér fer á eftir, en þad
 er kyrklat gudþjónusta með hodu, eru beðin ad ganga út“

Þad er skunnst, ad Bach trefthi öllum kirkjusöng-lojumum eftir sinn
 háfi og er þad hvorttöggja, ad sin trefthing er störfengley og ólík öðru og
 þri lagi, þar sem hver hödd er lag út af fyrir sig, en samhljómar þó svo
 undur samleyp vel, ad hvergi eru lífi á, sem og hita, ad fegurrei söng lög

glætur etítri í neinum áðrum Kirkjusöngsbókum heimisins. Aucto þessu er og vitandi að hann sáði allan þessan mikla vexti-söng, hátíðasönglag, þjórnunarljóðlag, forýsilin ótal mögum, sem hvergi eiga sínu líka og eru allveg óvildjafnaut og þegurd og innilegheit, flest engu styttri nó minni að fyrirferð og misilþenglyleika en stóru þessu dæmnan þessu og fúgum. Hvílið vinna! Hvíliður andans kraftur og styrjamað!

Hjónaband Bach? með síðum Noremum, sem hét Anna Magdalena Will-
 hen og mikilheit söngkoma, var mjög ásjúkleg fyrir þau badi, börn þeirra og
 stjúpborn. Þáðum hjónabandsnum eignaðist Bach 2i barn, og voru 10
 þeirra, 6 synir og 4 dætur, sem lifðu hann. ~~Þetta~~ Dóttir hans sem
 leyst lifði hét Popina Sársanna; ^{hún} dó 1809. - Bach var tryggur mati og góður
 fadur, en lífskjör hans voru að ymsu leyti mjög erwid: Hann var oftast
 fátalur, lifði sínum meirífullan stórborga líf og tærgelva, sem engum
 skilning höfðu á að meta hina miklu listmannus höfilleika hans eins og
 skildi, nó heldur nokkru hugmynd um hvo mikla þýðingu líf hans og starf-
 semis hefti fyrir alda og óbörna. Þeir kölluðu list hans tilgerðarlega og
 kvörtuðu undan því að hann væri etítri nógur vildulegur maður til að segja
 svo vopluð embætti sem hann var stjupsadur í við hina fornfrögu kirkju
 þeirra. Hin undanfarna og mufangs mikla forsmid, sem þótti mikli
 meistari inki af hendi með hjartanleysis höjard og gudtröðlu, foralgror-
 legu fyrir ofan gærd og nedan hjá þessum háu herum, en þau ~~þau~~ urfu
 þó síðar vori, um tvoþja alda stéid, til þess að lyfta hug og hjórtum
 síðari kynslóðu, svo miljónum stýpti, í hodoðu hodoir munum, af-
 dámmar og ánoju lífsins.

Það er undravert hvo vel Bach þoldi mótlati lífsins í þessum
~~þessum~~, hvo vel og hraustlegu hann bardist hinum hards barðaga móti

Fátallegt, vanheilán og ástórnamiðsi og elsti síðri megnasta mis-
skilningi og margvislegri niðgun er hann varð fyrir fól sambozara
og samvinnu manna sína hálfu.

Til þess að hann geti látið eitthvort af fól sínu sínu komast
í þrenu og gera heiminnum þá kunnar, varð hann sjálfur að vinna
sem stíl- og notvasekjari og varð síu vinna hans áður framur
til þess að flýta fyrir því að hann yði algjörlaga blindur.

En þá og sorgum bláðum undir þau því síðustu afi-ár meistara-
ans mikla Johann Sebastian Bach. Heilsa hans þóldi elsti
allar þó miklu fjárningur er hann varð að líða undan ítröndum
nypstundum og árangurs-lausu tilraunum læknanna til þess
að hann fengi sjón sína aftur. En svo stöðu þau óvirkulega
undur, 18. júlí 1750, að hann og allir þeir er nunguast hann,
undir þess varir, að hann þáði lengid fullu sjón í báðum augnum -
í vili - notkra klukkutíma - en það var aðeins augnablits
nypspot fjórsins og lífs-aflsins, því að notkunum stundum síðar
fékk hann heila blóðfall og dó 28. júlí 1750, 65 ára að aldri.

Þeim söngliðarinnar varð dandi hins mikla meistara til
mihillar og almennrar sorgar. Jandar fól hans fól fram með mikilli
viðhöfu og þeydi. Þarissveinar Thomas-stöðlans fylgdu hinum áttunda
meistara sínum og kennum með fötu, til hins síðasta hvílu fadar.

Þegar Kirkjugarðurinn, sem Bach var grafinn í, var lagður niður
var lídi hans, sem annars, jafnað við jöðu. Elstja Bach, hris
söngelsta og gáfaða Maria Magdalena, lauk af sínu í vögun fátöku
stjórnarinnar og fól að síðustu um sam betli koma og dó 10 árum
síðar en Bach sta í febrú ári ári 1760.

Bach gat elsti, eins og títt var um adia snillinga, ferðast með til

annara lauda, en hann notaði allar föstlundir sínar til þess að fara margar
ferdir til ýmsra annara borga og bæja nálægt Kaupstað. É þessum ferðum sínum
lék hann allri undir höfuð laggjast að lora og meira og meira y kynna sér allar
þos nýjungar, en fram komu á söndi föstlutarinnar. Á var sem leid hans lá,
var hann fagnad með mikilli vörðingju og aðdánu.

Síðustu ferð sína fór hann til Berlínar, en þar var mest elyfi sonur
hans Philip Emmanuel söngstjóri und hirð föstlits mikla frá því ári
1740. Konungurinn hafði beidd Philip Emmanuel opst og mörgum sínum, að koma
frá til leidar að hann (Konungurinn) fengi að sjá föður hans, en Bach trausti sér allri
til að faraast svo langa ferð á heildun. En Konungurinn hoiutadi að fá að sjá hann
og ákvað því Bach að heimsalja hann 1747 og ^{tók hann} fylgja son sinn, Wilhelm Fried-
mann, með sér, sem fylgdarsmann. Forkeel sagir frá heimsolesunni á þessa leif:
Konungurinn atlati skóld eitt að verja að hafa samopit með hirð-kljóm-
svæita síni og hafði gefid beudingu um að leyfa er foringi ein. Fari
hannu dagþótar stýrtuna um það hvar á geðir sér komin til Potsdam;
~~Konungurinn lagði flautuna sína af sér með flautuna í heudinni leit Konungur-~~
inn snöggvast á gestastærna og sagdi síðan ^{með} ofolin meði: „Herrar minir,
Bach gæuli er komin!“ Konungurinn lagði flautuna sína af sér og stíjandi
að selja Bach og fylgja hannu samstundis til sín inn í höllina. Bach
var þá nýkomin á heimili sonar síns og ^{þann til} felldu allri að hafa fatastípti:
Hann vauð að fara strax, ~~af~~ afsatadi sig nýj fyrir það hve illa hann vori
fyrir kalladur svoa nýkominur úr löngu ferda lagi, að eiga ni að ganga fyrir
Kong en hann vauð að fara strax. Því Konungurinn feoldi eðta und of fövitni
í að heyrja hann og sjá. Var hann síðan leiddur fram fyrir hans háteigu og
fylgdi Konungurinn hann úr einu herbergi í annað og sýndi hannu allt
safa sitt af Silbermanns flyglum, sem badi var mikil og fáséð. Hirð-
söngvarannir fylgdu einni, með og vauð Bach að reyna kljóförin og leika uppúr

sér og að því tínu þad hann Kóngurinn að gefa sér eitthvert efni í
 fúgu, og skyldi hann (Bach) svo sjna honum meðferð sína á efnum, þó
 samstundis síns og hann stóð, ári nokkru undir búsing, eða leid-
 búsingur. Kóngurinn varð alveg forvita yfir því hve háttur Bach
 var í list síni, enda ~~sæði~~^{hefði} meðferð hans á efnum, sem hann gaf honum
 sjálf þad og nú þad Kóngurinn hann að láta sig heyrna fúgu með svo áhrif-
 um rökum (obligate). Nú valdi Bach efnið sjálfur og lauk því síni og áður
 með undraæðri smild. Þaginn eftir reyndi hann orgelin í Potsdam
 Meðan Bach lék fyrir Kónginn, stóð Kóngurinn þad und hejðferð og hráðaði
 hvað eftir annað: Ginn Bach! Ad síns síns Bach.

Efnið, sem Kóngurinn valdi hann Bach, endur samdi hann svo er
 hann kom og gendi úr því því- og sax-steinar, sjálfstadar fúgur(?) og lét
 grafa þar í einplötun undir nafninu „Musikalische Opfer“, til minnað
 Kóngurinn sjálfur, þáveris tínum mikla, og sendi þad svo til Potsdam.

Árið 1894 fundu gróf síns Bach lá í ghafti legid í 144 ár og nú eru
 jandnestan leyfur hans geymdar í tíni endurbyggðu St. Johannes-
 kirkju, þar sem hann sjálfur, á sínum tíni, stjórnaði tínum lýðlegu
 söngvum sínum; þar sem orgelid hefur ótalvinnu endur-ómáð
 undir höndum hans og margra ágætara smillingu annars, síðan hann lét.

„Óttfæðir samhljóðanna“, sagði Beethoven að hann varð organistinn
 frá Thüringen og að hann hefði að réttu lagi að heita „Herr, en ekki
 Bach: Hofsjór, en ekki labur, því nú og leygjunnar í tínum mikla
 útsáð og álga, þannig mikla, hannast og þreykjast tínum
 í söngvum hans og lýsa tínum lýptu og hestun tilfíningum manlegu sálra.

Í orgel-söngvum, hátíða söngvum kirkjunnar og þessum lýðlegu hefur
 kirkja tímar mótun á endu tímar nið hann arbei síns.